

МІЖНАРОДНОМУ ОЛІМПІЙСЬКОМУ КОМІТЕТУ 125 РОКІВ

Марія Булатова

Національний університет фізичного виховання і спорту України, Київ, Україна

Анотація. У статті на основі узагальнення даних джерел науково-методичної літератури та документальних матеріалів визначено роль I Міжнародного атлетичного конгресу у створенні Міжнародного олімпійського комітету та відновленні Олімпійських ігор. Мета. Визначити роль I Міжнародного атлетичного конгресу у створенні Міжнародного олімпійського комітету, олімпійського руху та відновленні Олімпійських ігор сучасності. Методи. Аналіз та узагальнення даних наукової літератури та документальних матеріалів. Результати. Наприкінці XIX ст. визріли об'єктивні умови для виходу спорту на світову арену й організації міжнародного олімпійського руху. Вивести спортивний рух на цивілізований шлях прогресу можна було лише за умови створення міжнародної організації, здатної об'єднати спортсменів усіх країн під одним прапором. Здійснення історичного екскурсу джерелами науково-методичної літератури та документальних матеріалів дозволило констатувати, що проведення в 1894 р. у столиці Франції Парижі I Міжнародного атлетичного конгресу, ініційованого французьким педагогом, просвітителем, громадським діячем П'єром де Кубертеном за підтримки його соратників й однодумців, не лише сприяло створенню Міжнародного олімпійського комітету для реалізації рішень конгресу та відродження Олімпійських ігор, а й зробило олімпійський рух благородним і популярним явищем, що охоплює всі континенти та країни, перетворило Олімпійські ігри у свято миру, дружби і прогресу, гармонії тіла й духу, величчю розуму і справедливості.

Ключові слова: олімпійський рух, Міжнародний олімпійський комітет, Олімпійські ігри, конгрес.

Mariia Bulatova

125 YEARS OF THE INTERNATIONAL OLYMPIC COMMITTEE

Abstract. Based on the data of scientific and methodological literature and documentary materials, the article identifies the role of the I International Athletic Congress in establishment of the International Olympic Committee and the Olympic Games revival. Objective. To determine the role of the I International Athletic Congress in the creation of the International Olympic Committee, the Olympic Movement and the revival of modern Olympic Games. Methods. Analysis and synthesis of scientific literature and documentary data. Results. At the end of the XIX century the objective conditions for the exit of sport at the world stage and the organization of the international Olympic movement have arisen. To set the sports movement on a civilized path of progress could only be provided by the creation of an international organization capable of uniting the athletes of all countries under one flag. The journey into the history on the basis of the sources of scientific and methodological literature and documentary materials has allowed to state that the holding of the first International Athletic Congress in 1894 in the capital of France, the city of Paris, initiated by a French pedagogue, educator and public figure, Pierre de Coubertin, with the support of his associates and like-minded people, did not only contributed to the creation of the International Olympic Committee for the implementation of Congress decisions and the revival of the Olympic Games, but also made the Olympic movement a noble and popular phenomenon that has a global reach, and turned the Olympic Games into the festival of peace, friendship and progress, harmony of body and soul, the elevation of mind and justice.

Keywords: Olympic movement, International Olympic Committee, Olympic Games, congress.

Вступ. За словами барона П'єра де Кубертена, кампанія за відродження Олімпійських ігор почалася 30 серпня 1887 р. після опублікування його статті, в якій він звернув увагу французів на необхідність більш різносторонньої фізичної підготовки дітей у школах і оголосив про створення Ліги фізичного виховання.

Наприкінці 1893–на початку 1894 рр. Кубертен організував широку кампанію із залучення представників різних спортивних організацій до роботи установчого конгресу з відродження Олімпійських ігор.

У листах-запрошеннях він писав: «Йдеться перш за все про те, щоб зберегти витончений і шляхет-

ний характер спорту, яким він відзначався в минулому, щоб у вихованні сучасних поколінь він міг відігравати ту дивовижну роль, яку йому відводили грецькі вчителі. Людська недосконалість з незапам'ятних часів прагне перетворити олімпійського атлета на циркового борця. Необхідно розрізняти двояке, несумісне за своїм виявом поняття спорту. Прагнучи захистити себе від духу діяцтва і професійного спорту, спортсмени-аматори створили в більшості країн складне законодавство, повне компромісів і застережень. При цьому нерідко підкреслюється буква, а не дух закону. Отже, потрібна реформа, яку необхідно обговорити, перш ніж ухвалити рішення. Проект, згада-

ний в останньому розділі програми конгресу, який став би успішним підсумком міжнародного співробітництва, ще не існує, але перебуває на стадії підготовки. Відродження Олімпійських ігор на принципах і умовах, які відповідали б запитам сучасного суспільства, зробить можливою зустріч представників усіх народів світу кожні чотири роки. Ми сподіваємося, що ці миролюбні та шляхетні змагання будуть кращим проявом духу інтернаціоналізму» [3].

Проте особливого успіху ці запрошення не мали. Спортивні організації Німеччини, Швейцарії та Нідерландів взагалі проігнорували заклик Кубертена, а з ряду інших країн були отримані негативні відповіді.

Тоді П'єр де Кубертен і його прихильники спрямували свої зусилля на те, щоб забезпечити конгресу політичну підтримку. Вони провели переговори з дипломатичними представництвами різних держав, акредитованими в Парижі, і таким чином сформуливали зв'язки з політичними і громадськими діячами цих країн. У результаті стаття почесними членами президії конгресу отримали можливість видатні діячі різних країн – Греції, Швеції, Норвегії, Росії, Великої Британії, Німеччини тощо. Ця обставина змінила ставлення до конгресу і з боку спортивних організацій, багато з яких вирішили направити на нього своїх представників.

Мета дослідження – визначити роль Першого міжнародного атлетичного конгресу у створенні Міжнародного олімпійського комітету, олімпійського руху та відновленні Олімпійських ігор сучасності.

Методи дослідження: аналіз та узагальнення даних наукової літератури та документальних матеріалів.

Результати дослідження та їх обговорення. 16 червня 1894 р. у Парижі у великій залі університету Сорбонни зібралося близько двох тисяч осіб. У запрошеннях зазначалося: «Конгрес відродження Олімпійських ігор». Були присутні 79 делегатів від 49 спортивних організацій 12 країн, враховуючи США, Італію, Іспанію, Францію, Грецію, Росію [5]. П. де Кубертен особливо високо оцінював роль В. Слоена і Ч. Герберта в організації конгресу [2].

Відроджуючи Олімпійські ігри, П'єр де Кубертен багато почерпнув з історії організації та проведення давньогрецьких спортивних форумів. Надихнувшись стародавніми звичаями, він детально продумав організацію і розробив процедуру їх проведення, додавши елементи, які, на його думку, були необхідними для задоволення сподівань сучасного людства. Передусім, Ігри набули інтернаціонального характеру, до програми було включено змагання з більшої кількості видів спорту, передбачалася добровільна участь спортсменів-аматорів тощо [1].

Делегати конгресу працювали в двох секціях. У першій розглядалася проблема аматорства, причому в результаті дискусії перемогла точка зору П'єра де Кубертена, який завжди виступав проти перетворення спортсменів високої кваліфікації на циркових виконавців. Делегати цієї секції критикували принципи аристократичного спортивного аматорства в Англії.

На засіданнях другої секції обговорювалися концепції олімпізму. Дебати точилися в основному за тими пунктами, які окреслив Кубертен в опублікованій напередодні статті «Відродження Олімпійських ігор», в якій було чітко викладено принципи й ідеали олімпізму:

1. Як і давні фестивалі, сучасні Олімпійські ігри слід проводити кожні чотири роки.

2. Відроджені Ігри (на відміну від стародавніх Олімпіад) будуть сучасними і міжнародними. До них увійдуть ті види спорту, які культивуються у XIX ст.

3. Ігри проводитимуться для дорослих.

4. Вводиться суворі визначення поняття «аматор». Гроші будуть використовуватися тільки для організації Ігор, будівництва споруд і проведення урочистостей.

5. Сучасні Олімпійські ігри мають бути «пересувними», тобто проводитися в різних країнах.

У Хартії Міжнародного олімпійського комітету – основному документі, ухваленому на Конгресі, було зафіксовано:

1. В інтересах моралі міжнародний конгрес і окремі країни вважають за необхідне відродити на міжнародній основі Олімпійські ігри в сучасній формі, але з дотриманням стародавніх традицій.

2. До участі в Іграх слід запрошувати спортивні об'єднання всіх країн. Кожна країна може бути представлена лише своїми громадянами. Перед Олімпійськими іграми, які проводитимуться кожні чотири роки, окремі країни мають проводити відбіркові або попередні змагання, з тим, щоб їх представляли лише кращі спортсмени.

3. До програми міжнародних Олімпійських ігор будуть включені такі види спорту: біг, стрибки, метання диска, важка атлетика, вітрильний спорт, плавання, веслування, ковзанярський спорт, фехтування, боротьба, бокс, кінний спорт, спортивна стрільба, гімнастика, велосипедний спорт.

4. За винятком фехтування, у всіх інших видах спорту можуть брати участь лише аматори. Ті, для кого спорт є професією, не можуть брати участі у змаганнях. У доданому до протоколу документі щодо «аматорства» зазначалося: «До змагань не допускаються ті, хто професійно займається спортом, і ті, хто отримував у минулому або отримує зараз грошову винагороду за заняття спортом. Саме тому на Олімпійських іграх ніколи не можна призначати грошові призи, а можна вручати лише почесні нагороди».

5. Комітет має право не допускати до участі у змаганнях тих, хто будь-коли виступав проти

олімпійської ідеї або проти ідеї сучасних Олімпійських ігор.

6. Для легкоатлетів необхідно організувати головні змагання під назвою «п'ятиборство».

Одним із найважливіших результатів роботи конгресу, безсумнівно, було створення Міжнародного олімпійського комітету (МОК), члени якого зобов'язувалися пропагувати принципи сучасного олімпізму і представляти його у своїх країнах.

Список членів першого складу МОК був підготовлений П'єром де Кубертеном. Ними стали: Ернест Калло (Франція), генерал Олексій Бутовський (Росія), капітан Віктор Бальк (Швеція), професор Вільям Слоен (США), юрист Іржі Гут-Ярковський (Богемія, Австро-Угорщина), Ференц Кемені (Угорщина, Австро-Угорщина), Чарльз Герберт і лорд Артур Емптхілл (Велика Британія), доктор Хосе Бенхамін Субіаур (Аргентина), Леонард Кафф (Нова Зеландія), граф Фердинандо Луккезі-Паллі і герцог Рікардо д'Андрія Карафа (Італія), граф Максим де Бузі (Бельгія). Генеральним секретарем МОК було обрано барона П'єра де Кубертена (Франція), а президентом МОК – Димитріоса Вікеласа (Греція).

Складаючи список кандидатів у члени Міжнародного олімпійського комітету, П'єр де Кубертен дбав насамперед про те, щоб ця організація була насправді інтернаціональною. І не випадково перше слово в назві – «міжнародний», а потім уже – «олімпійський» [4].

Багато з тих, хто став членом МОК, практичною діяльністю довели свою відданість ідеям відродження Олімпійських ігор. Без допомоги друзів і соратників Кубертену навряд чи вдалося б їх відродити.

Одним із найближчих соратників П'єра де Кубертена був Ернест Калло, який очолював Союз гімнастичних товариств Франції, а з 1894 по 1909 р. виконував функції скарбничого МОК. Давнім другом Кубертена був Ференц Кемені – редактор «Угорської педагогічної енциклопедії», автор численних статей з проблем освіти і фізичного виховання. Віктора Балька у 1893 р. було обрано президентом Міжнародного союзу ковзанярів (у роботі конгресу він брав участь і як директор Центрального інституту гімнастики Стокгольма, і як президент Гімнастичного союзу Швеції). Щодо Олексія Бутовського, то, як бачимо, він встановив контакти з Кубертеном ще в 1892 р., коли вивчав досвід викладання гімнастичних і атлетичних дисциплін у навчальних закладах Швеції, Данії, Німеччини, Бельгії та Франції. У книзі «Тілесні вправи у Франції» О. Бутовський виклав цінну для російської громадськості, котра цікавиться спортом, інформацію про зародження і розвиток шкільного спорту у Франції, яку він почерпнув із робіт Кубертена і під час особистих зустрічей з ним.

Слід зазначити, що в перших офіційних бюлетенях МОК не було жодної інформації про Між-

народний олімпійський комітет як організацію. Єдиним виявленим документом є упорядкований і відредагований П'єром де Кубертеном текст про порядок діяльності МОК, який у подальшому в докладному викладі з'явився у версії статуту Міжнародного олімпійського комітету, датованого 1908 р.

Для розширення членства в МОК було розроблено своєрідну, але далеко не демократичну систему самопоповнення його складу, згідно з якою нові кандидати не делегуються своєю країною, а обираються самим Міжнародним олімпійським комітетом. Ця система зберігається в МОК і сьогодні.

У результаті роботи першої секції конгресу було визначено поняття «аматорський спорт», обґрунтовано його відмінності від професійного спорту. Відповідно до ухваленого на конгресі визначення, аматорами можуть вважатися ті спортсмени, які під час змагань не отримували нагород і грошових премій, не змагалися з професіоналами і не працювали платними вчителями фізичної культури і спорту.

Проте головним рішенням конгресу виявився підсумок роботи його другої секції – постанова про відродження Олімпійських ігор. Було визначено програму Ігор I Олімпіади, місце їх проведення – Афіни. Ухвалено рішення провести Ігри II Олімпіади в 1900 р. у Парижі, а кожні наступні Ігри – з інтервалом у чотири роки в різних містах світу.

Відповідно до Хартії, ухваленої конгресом, на МОК покладалися такі завдання:

1. Забезпечення регулярного проведення Ігор.
2. Турбота про те, щоб Ігри були дедалі більш гідними їх славної історії та високих ідеалів.
3. Заохочення зростання кількості організацій, що сприяють проведенню змагань спортсменів-аматорів.
4. Керівництво аматорським спортивним рухом і сприяння поглибленню дружби між спортсменами.

Конгрес закінчився триумфально. Під час заключного засідання 23 червня 1894 р. було виголошено багато промов, записи яких, на жаль, не збереглися. Проте промова П'єра де Кубертена дійшла до нас у письмовому вигляді. Ось що він сказав: «Ми – представники міжнародного спорту, і ми одностайно проголосували за відродження ідеї, якій понад дві тисячі років. Ця ідея змушує частіше битися серця людей, стимулюючи найбільш шляхетні й життєві інстинкти... Деякі прихильники старої школи побивалися, що ми провели наше засідання в самому серці Сорбонни. Вони знали добре, що ми – бунтарі і що ми на наших засіданнях дійдемо до того, що зруйнуємо структуру їхньої застарілої філософії. Це правда, джентльмени! Ми – заколотники, і ось чому представники преси, які завжди підтримували шляхетні революції, зрозуміли нас і допомогли нам, за що я щиро дякую їм. Я прошу вибачення, джентльмени, за мою риторичку і за те, що я здійняв вас до

таких величних висот. Якщо я буду продовжувати, то шампанське може випаруватися, залишивши нудьгу. Тому я знову пропоную тост. Я піднімаю келих за олімпійську ідею, яка, подібно до променя всемогутнього сонця, пронизала імлу століть, щоб осяяти передень ХХ століття радістю і сподіванням» [6].

Висновки. Історичний екскурс наукової літератури та документальних матеріалів дозволив констатувати, що проведення в 1894 р. у Парижі I Міжнародного атлетичного конгресу, ініційованого французьким педагогом, просвітителем, громадським діячем П'єром де Кубертенем за підтримки його соратників й однодумців, не лише дозволило створити Міжнародний олімпійський комітет для реалізації рішень конгресу та відродити

Олімпійські ігри, а й зробити олімпійський рух благородним і популярним явищем, що охоплює всі континенти та країни, які перетворили Олімпійські ігри у свято миру, дружби і прогресу, гармонії тіла й духу, величі розуму і справедливості.

Протягом восьми днів роботи конгресу на пленарному та секційних засіданнях було прийнято рішення, які лягли в основу сучасного олімпійського руху. Обов'язком МОК стало проведення чергових Олімпійських ігор так, щоб вони були гідні їх славної історії, надихати і спрямовувати розвиток спорту в усьому світі в дусі олімпійських ідеалів, тим самим розвиваючи і зміцнюючи дружбу між спортсменами всіх країн.

Конфлікт інтересів. Автор заявляє, що відсутній будь-який конфлікт інтересів.

Література

1. Coubertin Pde. Le retablissement des Jeux Olympiques . Revue de Paris. 1894 Juin 15: 170–184.
2. Coubertin P. Memorias Olympicas. Lausanne: Comite Olimpico International; 1979. 142 p.
3. Coubertin P. Olympism. Selected Writings. Lausanne: International Olympic Committee; 2000. 862 p.
4. Coubertin P. Speech before the Parnassus Society. Athens; 1894.
5. Muller N. 1894–1994: The International Olympic Committee: One Hundred Years. Lausanne: IOC. 1994; 1: 14–70.
6. <https://www.olympic.org/museum>.

Надійшла 10.03.2019

Інформація про авторів

Булатова Марія Михайлівна
<https://orcid.org/0000-0002-6266-8618>,
 dr.bulatova@gmail.com

Національний університет фізичного виховання і спорту України,
 03150, Київ, вул. Фізкультури, 1.

Information about the authors

Bulatova Maria
<https://orcid.org/0000-0002-6266-8618>;
 dr.bulatova@gmail.com

National University of Ukraine on Physical Education and Sport,
 03150, Kyiv, Fizkul'tury str., 1.